ЧернівецькийнаціональнийуніверситетіменіЮріяФедьковича
(повне найменування закладу вищої освіти)
_____географічний факультет_____
(назва інституту/факультету)

Кафедра__фізичної географії, геоморфології та палеогеографії_____
(назва кафедри)

СИЛАБУС
навчальної дисципліни
Теорія і методологія географічної науки

(вкажіть назву навчальної дисципліни (іноземною, якщо дисципліна викладається іноземною мовою))

_____
(вказати: обов'язкова)

Освітньо-професійна програма _____бакалавр_____
(назва програми)

Спеціальність _____014.07 Середня освіта (географія)__
(вказати: код, назва)

Галузь знань _____01. Освіта/Педагогіка_____
(вказати: шифр, назва)

Рівень вищої освіти ____перший (бакалаврський)_____
(вказати: перший (бакалаврський)/другий (магістерський)/третій (освітньо-науковий)

__географічний факультет_____
(назва факультету/інституту, на якому здійснюється підготовка фахівців за вказаною освітньо-професійною програмою)

Мова навчання ____українська_____
(вказати: на яких мовах читається дисципліна)

Розробники: __д.геогр.н., проф. Круль Володимир Петрович, к.геогр. н., асистент кафедри фізичної географії, геоморфології та палеогеографії Добинда Ірина Петрівна_____
(вказати авторів (викладач (ів)), їхні посади, наукові ступені, вчені звання)

Профайл викладача (-ів)
http://www.physgeo.chnu.edu.ua/index.php?page=ua/02personnel&data[1694][caf_pers_id]=1075&commands[1694]=item
http://terra.chnu.edu.ua/author/6-3/

Контактний тел. +380994069763 - Добинда І.П.
E-mail: i.dobynda@chnu.edu.ua

Сторінка курсу в Moodle https://moodle.chnu.edu.ua/course/view.php?id=150
Консультації Очні консультації - вівторок 13.00 - 14.30 (за попередньою домовленостю)
Онлайн консультації - понеділок 13.30 - 14.30 та четвер 14.40 - 15.30

1. Анотаціядисципліни (призначення навчальної дисципліни).

Географія як наукова дисципліна є однією з найдавніших. Вона пройшла доволі тривалий етап свого розвитку, який часово співмірний зі становленням та подальшою динамікою людської думки зокрема та людського суспільства загалом. Виходячи з цього, видається важливим простежити весь хід формування географічних поглядів – від початків первісного суспільства і до зародження наукових основ географії. Із плином часу географічні ідеї нагромаджувалися й удосконалювалися, тому кожен наступний часовий період огляду збільшувався в обсягах у межах певних наукових напрямів і приростав зовсім іншими, новими, напрямами.

2. Мета навчальної дисципліни: полягає у простеженні розвитку географічної думки від становлення і подальшого поступу людського суспільства, огляд ходу просторової уяви про Землю, виходячи з перебігу географічних відкриттів, виявлення й аналіз основних географічних напрямів і тенденцій, визначення особливостей зародження наукових основ географічної науки і наступної їхньої трансформації, розгляд умов зародження і динаміки провідних методів дослідження в географії та формування її методологічного і понятійного апарату.

3. Основним **завданням** вивчення дисципліни є теоретична та практична підготовка студентів із наступних питань:

– ретроспективна динаміка географічних ідей від первісних уявлень про природу до сформованих наукових засад;

– розвиток теоретичних уявлень про географію як цілісну систему взаємопов'язаних природничих і суспільних наук;

– особливості географії як науки, що вивчає просторові (територіальні й аквальні) динамічні системи, які розвиваються на земній поверхні як результат взаємодії природи і суспільства;

– соціальні, гносеологічні, світоглядні і культурно-виховні функції географічних наук у контексті їхнього внеску в процес пізнання об'єктивного світу, розвитку діалектичного світогляду, для виховання патріотизму, гуманізму і розширення географічної культури людей;

– конструктивні завдання географії і значення географічних наук у формуванні територіальної організації суспільства, наукових основ раціонального природокористування, цільових програм соціально-економічного розвитку різних регіонів;

– зміст і взаємозв'язок історії географічної науки, історії географічних відкрить, історичної географії;

– зв'язок між розвитком суспільних формацій, ростом продуктивних сил, зміною територіального поділу праці і розвитком теоретичних географічних уявлень.

4. Пререквізити.

5. Результати навчання

У результаті вивчення дисципліни **«Теорія і методологія географічної науки»** у студентів повинні бути сформовані такі компетентності (згідно ОПП):

Загальні компетентності: 1) Здатність до генерування нових ідей (креативності), виявлення та розв'язання проблем, ініціативності та підприємливості; 2) Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя; 3) Здатність спілкуватися рідною мовою як усно, так і письмово, включно із здатністю спілкуватися у сфері професійної діяльності; 4) Здатність до самостійного вивчення нових методів, форм роботи, використання новітніх педагогічних технологій у практичній діяльності та підвищення професійної майстерності.

Спеціальні (фахові) компетентності: 1) Здатність застосовувати базові знання для оволодіння професійно орієнтованими дисциплінами в науководослідницькій і професійній діяльності; 2) Здатність добирати та використовувати сучасні й ефективні методики та

технології навчання; 3) Здатність організовувати безпечне освітнє середовище, використовувати здоров'я збережувальні технології під час освітнього процесу; 4) Здатність навчити аналізувати географічні об'єкти й процеси як антропогенного, так і природного походження, з погляду фундаментальних принципів і знань природничих наук.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен **знати**: ретроспективну динаміку географічних ідей від первісних уявлень про природу до сформованих наукових засад; розвиток теоретичних уявлень про географію як цілісну систему взаємопов'язаних природничих і суспільних наук; особливості географії як науки, що вивчає просторові (територіальні й аквальні) динамічні системи, які розвиваються на земній поверхні як результат взаємодії природи і суспільства; соціальні, гносеологічні, світоглядні і культурно-виховні функції географічних наук у контексті їхнього внеску в процес пізнання об'єктивного світу; конструктивні завдання географії і значення географічних наук для формування територіальної організації суспільства, наукових основ раціонального природокористування, цільових програм соціально-економічного розвитку різних регіонів; зміст і взаємозв'язок історії географічної науки, історії географічних відкрить, історичної географії; залежність між розвитком суспільних формацій, ростом продуктивних сил, зміною територіального поділу праці і розвитком теоретичних географічних уявлень.

- ✓ Студенти повинні **уміти** характеризувати основні риси формування і розвитку первісного географічного світогляду; аналізувати особливості різноманітних напрямів в античній географії; виявляти особливості зародження географії як окремої галузі знань; проводити аналіз географо-детерміністичних, природничих і соціально-економічних концепцій у географі; виявляти особливості становлення сучасної географії та здійснювати аналіз концептуальних географічних напрямів цієї доби; застосовувати здобуті знання у своїй педагогічній діяльності.

3. Опис навчальної дисципліни

3.1. Загальна інформація

Назва навчальної дисципліни_____

Форма навчання	Рік підготовки	Семестр	Кількість			Кількість годин						Вид підсумкового контролю
			кредитів	годин	змістовихмодулів	лекції	практичні	семінарські	лабораторні	самостійна робота	індивідуальні завдання	
Денна	4	8	4	120	3	30	30		-	60	-	іспит
Заочна	4	8	4	120	3	8	4	-	-	108	-	іспит

3.2. Дидактична карта навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин			
	денна форма		заочна форма	
	усього	у тому числі	усього	у тому числі

		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Теми лекційних занять	**Змістовий модуль 1**. Зародження географічних уявлень та розвиток географічних ідей за античної доби											
Тема 1. Розвиток первісних географічних уявлень	**4**	**1**	2			3						
Тема 2.Географія в період "архаїчної Греції" (VIII-VI ст. до н. е.)	**6**	**2**	2			2						
Тема 3.Географія за доби "класичної Греції" (500-330 рр. до н. е.)	**5**	**2**	2			3						
Тема 4.Географія за доби еллінізму (кінець IV – серед. II ст. до н. е.)	**5**	**2**	2			1						
Тема 5.Географія у період Римської держави (146 р до н.е. - 476 р. н. е.)	**5**	**2**	2			1						
Тема 6.Географія середньовіччя (V – середина XVII ст.)	**5**	**1**	2			2						
Разом за ЗМ1	**34**	**10**	**12**			**12**						
Теми лекційних занять	**Змістовий модуль 2.**Зародженнягеографічної науки за доби Нового часу											
Тема 7. Географія початку Нового часу (1650-1765 рр.)	**8**	2	2			4						
Тема 8. Докласичний період Нового часу в історії географії (1765-1820)	**8**	2	2			4						
Тема 9. Розвиток географії у класичний період Нового часу (1820-1870 рр.)	**6**	2	2			2						
Разом за ЗМ 2	**22**	**6**	**6**			**10**						
Теми лекційних занять	**Змістовий модуль 3.**Зародження сучасної географії та розвиток географії у XX ст.											
Тема 10. Суперечливість і дискусійність	**7**	**2**				5						

географічної науки												
Тема 11. Розвиток природничо-наукового напряму: становлення фізико-географічної школи в географії	**8**	**2**	2			4						
Тема 12. Становлення антропогеографії та подальший розвиток просторової географії	**9**	**2**	2			5						
Тема 13.Подальше становлення теорій просторового розміщення та виникнення геополітики як науки	**10**	**2**	2			6						
Тема 14.Теорії просторової організації життя суспільства	**10**	**2**	2			6						
Тема 15.Питання теоретизування в географії	**10**	**2**	2			6						
Тема 16.Географічні концепції за періоду колишньої радянської географії	**10**	**2**	2			6						
Разом за змістовим модулем 3	**64**	**14**	**12**			**38**						
Усього годин	***120***	***30***	***30***			***60***						

3.2.1. Теми семінарських або практичних, або лабораторних занять

№	Назва теми
1	Географічні відкриття до плавання Колумба (І частина) і їхнє висвітлення у шкільному курсі географії
2	Географічні відкриття до плавання Колумба (ІІ частина) і їхнє висвітлення у шкільному курсі географії
3	Плавання Христофора Колумба, їхнє значення для географії і його висвітлення у шкільному курсі географії
4	Доба Великих географічних відкриттів (І частина) і їхнє висвітлення у шкільному курсі географії
5	Доба великих географічних відкриттів (ІІ частина) і її висвітлення у шкільному курсі географії
6	Географічні відкриття Нового часу (І частина) і їхнє висвітлення у шкільному курсі географії
7	Географічні результати плавань Джеймса Кука і їхнє відображеня у шкільному курсі географії

8	Географічні відкриття Нового часу (ІІ часу) і їхнє розкриття у шкільному курсі географії
9	Розвиток географії в Україні

3.2.2. Тематика індивідуальних завдань

№	Назва теми
1	
2	
...	

3.2.3. Самостійна робота

№	Назва теми
1	Розвиток первісних географічних уявлень
2	Географія в період "архаїчної Греції" (VIII-VI ст. до н. е.)
3	Географія за доби "класичної Греції" (500-330 рр. до н. е.)
4	Географія за доби еллінізму (кінець IV – серед. II ст. до н. е.)
5	Географія у період Римської держави(146 р до н.е. - 476 р. н. е.).
6	Географія середньовіччя (V – середина XVII ст.)
7	Географія початку Нового часу (1650 -1765 рр.)
8	Докласичний період Нового часу в історії географії (1765-1820)
9	Розвиток географії у класичний період Нового часу (1820-1870 рр.).
10	Суперечливість і дискусійність географічної науки
11	Розвиток природничо-наукового напряму: становлення фізико-географічної школи в географії
12	Становлення антропогеографії та подальший розвиток просторової географії
13	Подальше становлення теорій просторового розміщення та виникнення геополітики як науки
14	Теорії просторової організації життя суспільства
15	Питання теоретизування в географії
16	Географічні концепції за періоду колишньої радянської географії

* ІНДЗ – для змістового модуля, або в цілому для навчальної дисципліни за рішенням кафедри (викладача).

4. Система контролю та оцінювання

Види та форми контролю

При вивченні дисципліни «Теорія і методологія географічної науки» рекомендується використовувати таки методи і форми контролю:

1. Для контролю засвоєння лекційного матеріалу: письмові модульні контрольні роботи; поточне тестування; оцінка за індивідуальне навчальне завдання; тести, опитування, контрольні, самостійні роботи за індивідуальними завданнями; звіти, реферати; виконання творчих самостійних завдань на основі перегляду медіа тексту з теми обговорення; підсумковий тестовий іспит.

2. Для контролю і оцінювання практичних робіт: практична перевірка і оцінювання кожної практичної роботи.

3. Есе, участь в онлайн-дискусії та коментування електронних навчальних матеріалів, інші види індивідуальних та групових завдань; поточний та підсумковий тестовий контроль.

Засоби оцінювання

Засобами оцінювання та демонстрування результатів навчання можуть бути:

- контрольні роботи;

- стандартизовані тести;
- реферати;
- графічні роботи;
- презентації результатів виконаних завдань та досліджень;
- контрольні роботи.

Критерії оцінювання результатів навчання з навчальної дисципліни

Критерієм успішного проходження здобувачем освіти підсумкового оцінювання може бути досягнення ним мінімальних порогових рівнів оцінок за кожним запланованим результатом навчання навчальної дисципліни, за умови, що кожна тема повинна бути здана хоча би на мінімальну оцінку. Роботи, які здаються невчасно без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку (75% від можливої максимальної кількості балів за вид діяльності балів).

Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне тестування та самостійна робота																		Сума
Змістовий теоретичний модуль №1						Змістовий теоретичний модуль № 2			Змістовий теоретичний модуль № 3							Практичний модуль	Іспит	
Н.Е. 1.1.	Н.Е. 1.2.	Н.Е. 1.3.	Н.Е. 1.4.	Н.Е. 1.5.	Н.Е. 1.6.	Н.Е. 2.1.	Н.Е. 2.2.	Н.Е. 2.3.	Н.Е. 3.1.	Н.Е. 3.2.	Н.Е. 3.3.	Н.Е. 3.4.	Н.Е. 3.5.	Н.Е. 3.6	Н.Е.3.7.			
3	**3**	**3**	**2**	**2**	**2**	**5**	**5**	**5**	**2**	**3**	**2**	**2**	**2**	**2**	**2**	**15**	**40**	**100**

5. Рекомендована література
5.1. Базова (основна)

1. Анучин В.А. Теоретические основы географии. – М.: Мысль, 1972.
2. Бейкер Д. История географических открытий и исследований. – М., 1950.
3. География в системе наук. – Л.: Наука, 1987.
4. ЖупанськийЯ.І. ГеографічнівідомостіігеографіявУкраїнівдавнічаси: конспектлекцій. – Чернівці: ЧДУ, 1992.
5. Жупанський Я.І. Географія в Україні в новічаси: конспект лекцій. – Чернівці: ЧДУ, 1993.
6. Жупанський Я.І. Історія географії в Україні: Навч. посібник. – Львів: Світ, 1997.
7. Магидович И.П. История открытия и исследования Центральной и Южной Америки. – М., 1965.
8. Магидович И.П., Магидович В.И. История открытия и исследования Европы. – М.: Мысль, 1970.
9. Магидович И.П. Очерки по истории географических открытий. – М.: Просвещение,1967.
10. Магидович И.П., Магидович В.И. Очерки по истории географических открытий: т. 1. Географические открытия народов Древнего мира и средневековья (до плаваний Колумба). – М.: Просвещение, 1982; т. 2. Великие географические открытия (конец XV – середина XVII вв.) – М.: Просвещение, 1983; т. 3. Географические открытия и

исследования нового времени (середина XVII-XVIII вв.). – М.: Просвещение, 1984; т. 4. Географические открытия и исследования нового времени (XIX – начало XX вв.). – М.: Просвещение, 1985; т. 5. Новейшие географические открытия и исследования (1917-1985 гг.). – М.: Просвещение, 1986.

5.2. Допоміжна

1. Античнаягеография. – М., 1953
2. Баранский Н.Н. Научные принципы географии. – М.: Мысль, 1980.
3. Гаврилов А.И. Региональная экономика и управление // polbu.ru
4. Географічнаенциклопедія України. – Київ: УРЕ, 1989-1993. – тт.. 1, 2, 3.
5. Герасимов И.П. Советская конструктивная география. – М.: Наука, 1976.
6. Горнунг М.Б., Липец Ю.Г., Олейников И.Н. История открытия и исследования Африки. – М., 1973.
7. Джеймс П., Мартин Дж. Все возможные миры (История географических идей). – М.: Прогресс, 1988.
8. Дитмар А.Б. География в античное время. – М., 1980.
9. Дитмар А.Б. От Птоломея до Колумба. – М.: Мисль, 1989. – 256 с.
10. Ельницкий Л.А. Древнейшие океанические плавания. – М., 1962.
11. Жекулин В.С. Введение в географию. Ленинград: Изд. Ленингр. ун-та, 1988.
12. Заставний Ф.Д. Географія України. – Львів: Світ, 1991.
13. Исаченко А.Г. Развитие географических идей. – М.: Мысль, 1971.
14. Краткая географическая энциклопедия. – М.: БСЭ, 1964-1972. – тт. 1-5.
15. Круль В.П. Історія та методологія географічної науки: конспект лекцій. Вип.1. – Чернівці: Рута, 2000. – 84 с.
16. Латинская Америка. Энциклопедический справочник. – М.: БСЭ, 1979. – тт. 1-2.
17. Лямин В.С. География и общество: философские и социологические проблемы географии. – М.: Мысль, 1978.
18. Маклин А. Капитан Куку. – М.: Наука, 1976.
19. Масляк П.О., Тищенко П.Г. Хрестоматія з географії України. – К.: Генеза, 1994.
20. Мильков Г.П. Проблемы физической географии. – М.: Наука, 1988.
21. Мир географии. – М.: Мысль, 1984.
22. Мукитанов Н.К. От Страбона до наших дней (эволюция географических представлений и идей). – М.: Мысль, 1985.
23. Наука и искусство географии: спектр взглядов ученых СССР и США. – М.: Прогресс, 1989.
24. Путешествия и географические открытия в XV-XIX в. – М.-Л.: Наука, 1965.
25. Пути развития картографии. – М.: Изд-во Моск. ун-та, 1975.
26. Развитие наук о Земле в СССР. – М.: Наука, 1967.
27. Развитие физико-географических наук (XVII-XX вв.). – М.: Наука, 1975.
28. Регіональна економіка / Упор. Коротун С.І., Романів О.Я. – Рівне, 2007. – 48 с.
29. Руденко В.П., Чернюх О.І. Становлення конструктивно-географічних напрямів раціонального природокористування в Україні у першій половині XX ст. Монографія. – Чернівці: Рута, 2004. – 216.
30. Саушкин Ю.Г. История и методология географической науки: Курс лекций. – М.: Изд-во Моск. ун-та, 1976.
31. Саушкин Ю.Г. Географическая наука в прошлом, настоящем, будущем: Пособие для учителей. – М.: Просвещение, 1980.
32. Свет Я.М. Мореплаватель туманного Альбиона. – М.: Географиздат, 1963.
33. Советская география. Итоги и задачи. – М.: Географгиз, 1960.
34. Страбон. География. – М., 1964.
35. Томсон Дж. История древней географии. – М., 1953.
36. Топчієв О.Г. Суспільно-географічні дослідження: методологія, методи, методики. – Одеса: Астропринт, 2005. – 632 с.
37. Фрадкин Н.Г. Географические открытия и научное познание Земли. – М.: Мысль,

1972.
38. Хаггет П. География – современный синтез. – 1980.
39. Хаген В. Их призвала Южная Америка. – М., 1961.
40. Человек открывает Землю. – М.: Мысль, 1986.
41. Чмихов М.О., Кравченко Н.М., ЧерняковІ.Т. Археологія та стародавня історія України. – К.: Либідь, 1992. – 376 с.
42. Шаблій О.І. Суспільна географія: теорія, історія, українознавчі студії. – Львів: ЛНУ ім. Івана Франка, 2001. – 744 с.
43. Экономическая и социальная география СССР. История и современное развитие. – М.: Просвещение, 1987.

6. Інформаційні ресурси